

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ TEHETSÉGGONDOZÓ GIMNÁZIUM
SZABADKA, FASIZMUS ÁLDOZATAINAK TERE 21.

ÉRETTSÉGI VIZSGA MAGYAR NYELV ÉS IRODALOMBÓL

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA LEÍRÁSA
A VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

ÁLTALÁNOS TAGOZAT

összeállították:
Petra Bakos Jarrett
Tolnai Varga Piroska

2011

I. A VIZSGA SZERKEZETE

A Kosztolányi Dezső Gimnázium általános tagozatának diákjai magyar nyelv és irodalom érettségi vizsgája a négy év tananyagához kapcsolódó értekező fogalmazás.

AZ ÍRÁSBELI VIZSGA IDŐTARTAMA 4 ISKOLAI ÓRA AZAZ 180 PERC.

Az értekező fogalmazás egy, a négy év anyagához kapcsolódó téma kidolgozásából vagy egy rövidebb szöveg, esetleg szövegrészlet értelmezéséből áll. **A feladat részei:** *cím* + a cím megközelítésének *szempontja*, illetve szövegértelmezés esetén a vonatkozó rövidebb *szöveg* vagy szövegrészlet. Az osztályzat a tartalmi minőség, a szerkezet és a felépítés, valamint a nyelvi minőség értékelése révén alakul ki (tartalom: 50%, szerkesztés 30%, nyelvi minőség 20%).

II. A FELADATOK LEÍRÁSA, JELLEMZŐI

A magyar nyelv és irodalom írásbeli vizsgán a diákok **négy**, közvetlenül a vizsga kezdetén ismertetett feladatból választanak egyet. Ennek kidolgozására 180 perc áll rendelkezésükre. Egy feladat állhat a négy gimnáziumi év tananyagához kapcsolódó irodalmi vagy nyelvi téma adott szempontú kidolgozásából vagy egy, a négy év során tárgyalt rövidebb szöveg, esetleg szövegrészlet szintén adott szempontok alapján való értelmezéséből. Amennyiben a feladat szövegértelmezésre épül, **a feladatnak része az értelmezendő szöveg.**

LEHETSÉGES ESSZÉFELADAT-TÍPUSOK:

a, **motivikus-átfogó:** egy motívum vagy irodalmi/kulturális jelenség történeti vizsgálata.

Például: *cím:* A hősideál változása Homérosztól Camus-ig. *szempont:* Mutasd be az egyes korszakok hősképe közötti eltéréseket legalább 5 irodalmi példára támaszkodva!

b, **összefoglaló-tematikus:** egy korszak jellemzőinek összefoglalása világirodalmi és magyar irodalmi alkotásokon keresztül. **Például:** *cím:* A késő középkor világképe. *szempont:* Mutasd be az ún. érett középkor jellemzőit a világirodalom és a magyar irodalom alkotásaira hivatkozva!

c, **szövegértelmezés:** adott vers vagy rövid szöveg, esetleg novella- vagy regényrészlet értelmezése. Ennél a feladattípusnál az elemzendő szöveg **mindig** részét képezi a feladatnak.

Például: *cím:* Pilinszky lágerélménye. *szöveg:* Harmadnapon. *szempont:* A szövegből kiindulva mutasd be, miképpen hatott egymásra Pilinszky János gondolati lírájában a háborús élmény és a keresztény hitvilág!

III. KÖVETELMÉNYEK

A feladat kidolgozásának terjedelme **2–2,5 oldal**, formája **értekező fogalmazás**.

Az értekező fogalmazás a bevezetés – tárgyalás – befejezés tagolási elve szerint épül fel. Alapvető kompozíciós szabály, hogy a bevezetés és a befejezés együttesen is rövidebb, mint a tárgyalás.

A **bevezetés** a témára való **ráhangolódás** helye. Kapcsolatot létesít az olvasóval, esetleg beszél a tanuló témához fűződő viszonyáról, érintettségéről.

A **tárgyalás** általában két részből áll: az első szakaszban a diák **felsorolja állításait**, a kifejtésben pedig **részletezve bizonyítja** azokat. Szövegértelmezés esetén ebben a szakaszban nyílik lehetőség a szöveg tüzetesebb elemzésére, amikor is a diák a szövegből vett idézetekre támaszkodva dolgozza ki érveit. A kifejtő szakasz lezárása a **következtetések összegzése** és azok **tágabb összefüggésbe való beleágyazása**.

A **befejezés** általában visszautal a *bevezetésre*, vagy kitérhet arra, hogy mi minden tartozhatna még a témához.

Az esszé nyelvhasználata legyen szabatos, de egyéni fordulatokat is alkalmazó.

Az esszé értékelése az alábbi *Értékelési útmutató* szerint történik.

IV. ÉRTÉKEKÉLÉS

ÁLTALÁNOS KRITÉRIUMOK: a III. alatti követelmények teljesítése.

Tartalmi kritériumok:

- a feladatban közölt **szempontoknak megfelelő kifejtés**, szövegértelmező feladatokban a **szövegre vonatkoztatás**;
- nyelvi és irodalmi műveltség, **tájékozottság**, indokolt hivatkozás, idézés;
- **tárgyszerűség**; az állítások bizonyítása;
- **problémaérzékenység**; a témához való személyes viszonyulás kifejezése (*pl. reflexió, állásfoglalás*).
- világismeret, gondolkodási kulturáltság.

A szerkesztés kritériumai:

- az **értekező fogalmazás** műfaji elemeinek való megfelelés – valamely szerkezeti egység (bevezetés, tárgyalás, befejezés) hiánya jegylevonást jelent!
- a témának és a tartalmi mondandónak **megfelelő szerkezet** kialakítása;
- **koherens szövegszerkezet** (pl. térbeli és időbeli viszonyok; logikai és jelentésszintű kapcsolatok létrehozása; kulcsszavak, előre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);
- **arányosság és tagolás** (pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya, témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);
- az adott terjedelem megtartása.

Nyelvi kritériumok:

- a **köznyelvi norma** biztos ismerete;
- változatos **szóhasználat**, a sajátos irodalomelméleti és irodalomtörténeti kifejezések feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő alkalmazása;
- **világos és lényegre törő**, szabatos fogalmazás;
- gördülékeny, érthető mondat- és szövegalkotás.

! HELYESÍRÁS ÉS NYELVHELYESSÉG: 10-nél több súlyos helyesírási vagy nyelvhelyességi hiba esetén osztályzat vonható le!

Durva helyesírási hibának számít: a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban; kezdőbetűk tévesztése közhasználatú tulajdonnevek esetében; kezdőbetű tévesztése tulajdonnévből képzett melléknév esetében; igekötős igék hibás írása; az *ly - j* hibás írása; tagadószó egybeírása a névmással és az igével; felszólító módú igealakok hibái.

Súlyos nyelvhelyességi hibának számít: egyeztetési hibák; szerkezetvegyülések; az igék és névszók toldalékolási hibái; suksük ragozás; a névelő-, névutó-, és igekötő-használat hibái.

AZ ESSZÉ MEGÍTÉLÉSÉRE NEGATÍVAN HATÓ TÉNYEZŐK:

- túlzott általánosítás,
- elszakadás a címtől, szemponttól és/vagy szövegtől,
- pontatlanság, „elkent” megfogalmazás.
- zavaros gondolatmenet, csapongás. logikai hézag, túlbonyolított mondatok
- a tárgyi tudásra utaló adatok, szakkifejezések használatának hiánya, illetve fogalomtévesztés